

VEDETELE DE SUBIECT PENTRU DOMENIUL „TEORIA, STUDIUL ȘI TEHNICA LITERATURII”

*Galina NEAMȚU,
bibliotecar principal,
Sediul Central al BM „B.P. Hasdeu”*

Impunerea mediului online a scos în evidență necesitatea evoluției limbajului de căutare și regăsire a informației spre un limbaj documentar, cât mai apropiat de cel natural. În acest context, unele biblioteci utilizează tezaurul RAMEAU, altele, neavându-l la dispoziție, creează liste de vedete de subiect proprii, pentru a asigura un acces mai ușor la descrierea conținutului unui document sau a unei categorii de documente.

Vedeta de subiect (VS) este o creație a bibliotecarului. Ea este formată din unul sau mai multe cuvinte formulate în limba națională a fiecărei țări, cuvinte care fixează, în cea mai adecvată și mai concisă formă lingvistică, tema tratată în document. Ansamblul de vedete de subiect stabilite într-o bibliotecă sau chiar în totalitatea bibliotecilor dintr-o țară, după o perioadă mai îndelungată de elaborare, se constituie într-un tezaur de termeni, care trebuie să confere catalogului respectiv unitate, claritate, mobilitate, operativitate, caracter științific.

Vreau să subliniez că, alcătuind VS, nu trebuie să ne limităm la colecția unei biblioteci (cataloagele tradiționale, care cuprindeau numai documentele unei biblioteci sunt deja istorie), ci în ansamblu, în perspectivă, Catalogul partajat național SIBIMOL ne obligă să alcătuim astfel VS, încât ea să reflecte conținutul documentului integral. De asta depinde căutarea exhaustivă și, totodată, mai exactă.

Analizând unele surse care abordează această problemă, am constatat că domeniul „Teoria, studiul și tehnica literaturii”

este puțin respectat în literatura de specialitate din punctul de vedere al stabilirii vedetei de subiect.

VS sunt simple și complexe. VS simplă conține o singură unitate lexicală.

Literatură, teorie

VS complexe conțin mai multe unități lexicale și au câteva forme: polinome, descriptive, combinate. VS polinome îmbină mai multe unități lexicale simple.

Literatura română – Critică

VS descriptive sunt prezentate ca o sintagmă (îmbinare de cuvinte) și se despart doar prin conjuncții și prepoziții.

Literatura și arta

Literatura în arta plastică – Albume etc.

VS combinate se constituie din unități lexicale simple și descriptive:

Literatura română – Manuale pentru licee

Documentele din domeniul „Teoria, studiul și tehnica literaturii” sunt diferite, în funcție de modul de abordare a temei:

- monografii și culegeri despre un scriitor, o societate literară, anumite grupuri de persoane, categorii de persoane;
- monografii și culegeri, manuale despre o perioadă istorică a literaturii;
- monografii și culegeri despre un gen literar într-o perioadă istorică concretă;
- monografii și culegeri despre o temă concretă în literatură;
- manuale;
- culegeri, anuare de studii și cercetări;
- culegeri de articole ale unui scriitor (publicistică literară).

Pentru început se stabilește (prima subvedetă) ce literatură este reprezentată în documentul dat. Deoarece literatura se indexează după limba în care a fost scrisă opera, iar una și aceeași limbă se scrie și se vorbește în diferite țări, este nevoie să concretizăm și teritoriul (țara). Ex.:

Procesul literar în România secolului XX
Procesul literar basarabean în secolul XX
 și atunci VS va fi:

Literatura română

Literatura română din Republica Moldova

Literatura bulgară

Literatura bulgară din Republica Moldova

Literatura germană

Literatura germană din România

Literatura americană

Literatura engleză etc.

Dacă documentul cuprinde întreg procesul literar din R. Moldova – adică, nu numai literatura română, dar și literaturile rusă, ucraineană, găgăuză, bulgară etc. – atunci VS va începe cu

Literatura Republicii Moldova

Aici criteriul de bază este teritoriul. Același lucru putem spune despre literatura canadiană sau americană. În Canada marea majoritate scrie și vorbește în două limbi: engleză și franceză, dar VS va fi

Literatura canadiană

În cazul când vrem să concretizăm și limba în care a fost scrisă opera, VS va fi

Literatura canadiană de limbă engleză

Literatura canadiană de limbă franceză

Desigur, în Canada, SUA etc. se publică scrieri și în alte limbi, cum ar fi română, rusă, ucraineană. Această literatură face parte din procesul literar al țării în care autorul locuiește și se publică și, totodată, este parte componentă a literaturii române, ruse, ucrainene. În asemenea cazuri se studiază diferite surse despre autor. Ca exemplu pot fi numiți scriitorii Vladimir Nabokov, Eugen Ionescu, Sadridin Aini etc. Și mulți clasici români și-au scris lucră-

rile în limbile franceză, germană, rusă (Rossetti, Hasdeu, Mateevici etc.), dar asta nu înseamnă că pot fi numiți scriitori francezi, germani, ruși...

Belgia, fiind o țară mică, populația ei vorbește și scrie în mai multe limbi: franceză, germană, flamandă / olandeză. Literatura acestei țări poate avea o singură VS – *Literatura belgiană*, dar poate fi împărțită după limbi ca și în cazul Canadei. Același lucru putem spune și despre literaturile țărilor foste colonii, unde limba oficială este limba fostei metropole – țările Asiei și Africii. Dacă un scriitor congolez scrie în limba engleză, nu înseamnă că acest scriitor face parte din literatura engleză, el este scriitor congolez și VS va fi:

Literatura congoleză

Literatura algeriană

Literatura americană

Literatura indiană etc.

Sunt autori, literaturi ale unor țări, care azi nu mai există: Persia, Bizanțul, Uniunea Sovietică, Cehoslovacia, Iugoslavia. Acestea vor fi prezentate astfel:

Literatura persană

Literatura bizantină

În limba persană se scrie și azi în Iran și alte câteva țări învecinate, în acest caz VS va fi

Literatura iraniană

În cazul unor scrieri ale autorilor, aparținând diferitor popoare ale unei țări care azi nu mai este, VS va fi:

Literatura sovietică

Literatura cehoslovacă

Literatura iugoslavă,

dar operele fiecărui autor în parte vor avea VS

Literatura rusă

Literatura ucraineană

Literatura uzbekă

Literatura cehă

Literatura slovacă

Literatura sârbă

Literatura macedoneană

Literatura croată etc.

A doua subvedetă o constituie forma și tema lucrării ca atare:

- genul literar;
- tematica lucrărilor studiate;
- literatura unui grup de persoane;
- curente literare.

Dacă la beletristică a doua VS se folosește la plural, în domeniul „Teoria, studiul și tehnica literaturii” – la singular. De exemplu, romanul românesc din sec. XX va avea VS:

Literatura română – Romanul – Sec. 20

Romanul istoric românesc din sec. XX va avea VS:

Literatura română – Romanul istoric – Sec. 20

Proza feminină rusă va avea VS:

Literatura rusă – Proza feminină

Istoria literaturii italiene renascentiste va avea VS:

Literatura italiană – Istorie și critică – Renașterea

În cazul când sunt indicați anii, secolul, datele se adaugă la perioada istorică pentru precizare, deoarece pentru diferite țări, de exemplu, Renașterea a avut loc în diferite secole. În felul acesta culegerea colectivă de studii *Un veac de aur în Moldova: 1643-1743* va avea VS:

Literatura română – Istorie și critică – Renașterea – 1643-1743

Astfel utilizatorul are posibilitatea de a găsi întreaga informație și la cuvântul „Renașterea”, și la anii, secolele indicați / indicate, de unde alege sursa care îl interesează.

A treia subvedetă este perioada de timp reflectată în documentul indexat. De regulă, este indicat în titlu sau subtitlu și este obligatorie pentru VS.

Ex.: Eseul englez în secolul XVIII va avea VS:

Literatura engleză – Eseul – Sec. 18

Poezia lirică rusă din anii celui de-al Doilea Război Mondial (1941-1945) va avea VS:

Literatura rusă – Poezia lirică – 1941-1945

În cazurile când perioada de timp nu este indicată exact („din ultimul deceniu”, „în a doua jumătate a secolului”, „din zilele noastre”, „modern”, „contemporan” etc.) nu avem altceva de făcut decât să deschidem cartea, să studiem conținutul ca să precizăm perioada de timp.

Manualele, dicționarele de istorie a literaturii de la începuturi până în zilele noastre vor avea VS:

Literatura română – Istorie și critică

A patra subvedetă de subiect este tipul documentului: culegeri de studii, de articole, manuale, albume, enciclopedii, dicționare etc.

Ex.: albumul *Istoria literaturii indiene vechi în imagini* va avea VS:

Literatura indiană veche – Istorie – Albume,

iar manualul pentru studenții universităților *Istoriâ russkoj literatury XVIII veka –*

Literatura rusă – Istorie și critică – Sec. 18 – Manuale pentru universități

În cazul manualelor e nevoie de indicat pentru cine ele sunt destinate. Dacă utilizatorul dorește să-și aprofundeze cunoștințele în domeniu, el, posibil, va alege manualul universitar. Celui care dorește să se informeze inițial îi va fi de ajuns și un manual școlar. La dispoziția celor ce vor numai să se informeze sunt enciclopediile, dicționarele.

Ex.: *Dicționarul scriitorilor români ai secolului XX* va avea VS:

Literatura română – Scriitori – Dicționare
Manualul pentru licee *Istoria literaturii române* va avea VS:

Literatura română – Manuale pentru licee

Și cele mai frecvent întâlnite sunt monografiile despre scriitori, critici etc. De-

scrierile catalogului tradițional propun VS foarte generală.

Ex.: amintirile despre Liviu Rebreanu de Stancu Ilin *Liviu Rebreanu în atelierul de creație* aveau VS:

Literatura română – Sec. 20,

iar pentru persoana biografată se alcătuiă o fișă complementară în catalogul alfabetic. În catalogul electronic putem alcătui două VS:

Literatura română – Sec. 20

și

Rebreanu, Liviu (scriitor român; 1885-1944)

Prima VS este prea generală (la căutare va apare o listă prea mare de documente) și, practic, nu va fi folosită. A doua VS se constituie din numele persoanei biografate, domeniu de activitate, date.

Ex.: *Grigore Vieru – poetul arhetipurilor* de Mihai Cimpoi va avea VS:

Vieru, Grigore (poet român basarabean; 1935-2009)

Vedetele de subiect intră tot mai insistent și devin tot mai necesare muncii de fiecă zi a bibliotecarului și sunt un motor de căutare comod utilizatorului.

Fișierul de vedete de subiect corespunde necesităților de informare rapidă, prin structura sa flexibilă, prin precizia cu care răspunde la întrebările utilizatorilor, prin posibilitățile nelimitate de modernizare și de actualizare pe care le posedă. De aceea, introducerea lui printre mijloacele de informare este un deziderat pe cât de actual, pe atât de stringent.

Bibliografie

PREDMETNYJ katalog : Obșâă metodika predmetizacii. Organizaciã i vedenie kataloga : Posobie dlã b-karej / GPB im. M.E. Saltykova-Šedrina. M. : Kniga, 1973. 125 c.

GOST 7.59-90. Indeksirovanie dokumentov : Obșie trebovaniã k sistematizacii i predmetizacii // <http://www.rambler.ru/srch?oe>

LITERATURĂ (R). Crearea vedetelor de subiect. Disponibil: www.bibnat.ro/dyn-doc/ghid-lives/literatura_reguli.pdf

NEGURĂ, Adela. Crearea vedetelor de subiect în procesul de catalogare a documentelor bibliografice. Disponibil: [//library.utm.md/lucrari/Tipografia/2010/Conferinta_Bibl](http://library.utm.md/lucrari/Tipografia/2010/Conferinta_Bibl)

FRÂNCU, Victoria. Raport privind Seminarul Interactiv al Secțiunii de Catalogare-Indexare a ABIR / Biblioteca Centrală Universitară București. Disponibil: http://www.bcut.ro/abir/seminar_catalogare_oct2005.html

BÂRSAN, Lucia. Indexarea pe subiecte: principii și practică în anii '90 / Biblioteca Centrală Universitară București. Disponibil: <http://www.bcub.ro/continut/unibib/arhiva.php>

MATEI, Dan. Chestiuni documentaristice (inclusiv bibliologice). Posts Tsgged "indexare": (pentru următorii 10 ani). Disponibil: <http://polip-tic.wordpress.com/tag/indexare>

GHID de indexare LIVES-RO // <http://www.bibnat.ro/GHID-DE-INDEXARE-LIVES-RO-s125-ro.htm>

CIUNTA, Odilia. Puncte de vedere în utilizarea câmpurilor de subiect în ROLiNeST : (Romanian Library Network Science & Technology). Disponibil: <http://www.abr.org.ro/abir/ciunta.pdf>

MARCU, Gitta. Indexarea documentelor cu referiri speciale la clasa 1 Filosofie : Aspecte actuale. Disponibil pe Internet: <http://www.bcu-iasi.ro/biblos/biblos6/ind.html>